

شناسنامه کتاب

مشخصات شناسنامه کتاب:	آزاد شهرکی، وجیهه، ۱۳۶۵ - امیری پیدنی، خدیجه، ۱۳۶۲ - آزاد شهرکی، سمانه، ۱۳۷۵
سرشناسنامه	کتاب کار فارسی سوم دبستان، وجیهه آزاد شهرکی - خدیجه امیری پیدنی - سمانه آزاد شهرکی
عنوان و نام انتشارات	میراث ماندگار
مشخصات نشر	۱۴۶ ص - رحلی
شناسه مجوز	۹-۵۷۶۱۵-۸۷۰۹۷۳
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۴۲۷-۹

نویسندگان: وجیهه آزاد شهرکی و خدیجه امیری پیدنی و سمانه آزاد شهرکی
نام اثر: کتاب کار فارسی سوم دبستان
پدیدآورندگان: وجیهه آزاد شهرکی - خدیجه امیری پیدنی - سمانه آزاد شهرکی
طراح جلد: یاسین کریمیان
طراحی و صفحه آرایی: مرضیه کریمیان
انتشارات: میراث ماندگار
مدیر مسئول: ایرج متقی زاده
نوبت چاپ: اول / تابستان ۱۴۰۳
مشخصات: ۱۴۶ ص - رحلی
شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۳۱۴-۴۲۷-۹
شمارگان: ۱۰۰۰ جلد

سلام به تمام عزیزانی که ما را در این مسیر، همراهی می‌کنند. مقدمه‌ی خودمان را با سخنی از استادی فرهیخته شروع می‌کنیم: «ادبیات، مادر تمام درس‌هاست.» این سخن، انگیزه‌ای برای ما شد تا با وجود تمامی سختی‌ها، شروع به نگارش این کتاب کنیم. همچنین ضعف در درست‌نویسی و معضل بزرگ معلمان و والدین در رفع آن، و بی‌علاقگی دانش‌آموزان به نوشتن، ما را برای تالیف این کتاب، مصمم‌تر کرد. سپس با مطالعه‌ی کتاب‌ها و مقالات مختلف در زمینه‌ی املا و سایر موضوعات مرتبط با زبان مادری و گذراندن دوره‌های مختلف نزد استادان برتر و تجربه‌ی شخصی در کلاس درس، بر آن شدیم تا براساس تفاوت‌های فردی و نیازهای دانش‌آموزان، آموزگاران و اولیای گرامی، تجربه‌های تخصصی و علمی خویش را در اختیار شما قرار دهیم.

ساختار کتاب

شیوه‌ی نگارش این کتاب، براساس سند تحول بنیادین است و ساحت‌های شش‌گانه‌ی (اعتقادی- عبادی- اخلاقی، زیستی- بدنی، ریاضیاتی و هنری، علمی- فناوریانه، اجتماعی- سیاسی، اقتصادی- حرفه‌ای) را دربر می‌گیرد. روش چیدمان کتاب متناسب با نیازهای علمی- روانی (یادگیری) و مطابق با کتاب درسی فارسی سوم دبستان است. در انتهای هر درس، یک صفحه برای املا، تقریری و بازخورد آن در نظر گرفته شده است.

کارکردهای اجرایی، یکی از مهارت‌های یادگیری است و به مجموعه‌ای از فرآیندهای پردازش ذهنی اطلاعات، اطلاق می‌شود. افراد برای داشتن عملکرد مناسب در زمینه‌ی فعالیت‌هایی مانند برنامه‌ریزی، سازمان‌دهی، حل مسئله، تمرکز، یادآوری جزئیات و حافظه‌ی فعال نیاز دارند تا از تجربیات و اطلاعاتی که در گذشته و حال آموخته‌اند به نحو بهینه استفاده کنند. در تالیف این کتاب، سعی بر آن شده که مطالب کتاب درسی را در قالب تمرین‌هایی جهت بهبود کارکردهای اجرایی برای تمام دانش‌آموزان پایه‌ی سوم، از جمله:

دانش‌آموزان نیاز به توجه خاص آموزشی (دیرآموز یا آهسته گام)

دانش‌آموزان مبتلا به اختلال یادگیری خاص (SLD)

دانش‌آموزان مبتلا به اختلال نقص توجه- بیش‌فعالی (ADHD)

و همچنین، دانش‌آموزان مستعد و توانمند، مورد استفاده قرار گیرد.

امید است گامی هرچند کوچک، در جهت تحقق این مهم، صورت گیرد. املاهای آموزشی و نکات نگارشی تحت عنوان «لقمه‌های آموزشی» در نظر گرفته شده.

همچنین تمرین‌هایی برای یادگیری بهتر، طراحی شده است.
تمرین‌های املائی کتاب، در جهت بهبود عملکرد دانش‌آموزان و براساس دیدگاه روان‌شناختی و به صورت تخصصی، طراحی شده است.

اهداف آموزشی

- ۱- آموزش درست‌نویسی واژگان مورد نیاز دانش‌آموزان.
- ۲- تشخیص اختلالات املائی دانش‌آموزان و ارائه‌ی راهکار برای بهبود آن.
- ۳- رفع مشکلات آموزشی سال‌های قبل و سایر نکات دستور زبان فارسی، با عنوان «لقمه‌ی آموزشی».
- ۴- تلفیق فعالیت‌های فارسی با دروس علوم، ریاضی و هنر پایه‌ی سوم دبستان.
- ۵- افزایش مهارت‌های دانش‌آموزان با انجام فعالیت‌های گروهی بازی-یادگیری، ایجاد تعامل با اعضای خانواده و دوستان.
- ۶- افزایش گنجینه‌ی واژگان دانش‌آموزان.

برای بررسی علل ضعف دانش‌آموزان در درس املا، از دیدگاه روان‌شناختی، از جدول زیر استفاده می‌شود:

کد	غلط	درست	نوع اشتباه
۱	منزور	منظور	حافظه‌ی دیداری
۲	مارد	مادر	حافظه‌ی توالی دیداری
۳	جانه	خانه	تمیز دیداری- دقت
۴	جا انداخته است	آمد	حافظه‌ی شنیداری
۵	مسباک / رفتن	مسواک / رفتند	حساسیت شنیداری
۶	تهفته / کندم / دانش آموز	نهفته / گندم / دانش آموز	بی‌دقتی
۷	خش / ستاره‌گان / دیدنه پدر	خوش / ستاره‌گان / دیدن پدر	آموزشی
۸	آه / آباب	آدم / بابا	قرینه‌نویسی و وارونه‌نویسی
۹	رستم / مهاب	رستم و سهراب	نارسانویسی

کد ۱) ضعف در حافظه‌ی دیداری: اشتباه در نوشتن نشانه‌هایی که صدای آن‌ها یکسان است اما شکل نوشتاری متفاوتی دارند.

کد ۲) ضعف در توالی دیداری: اشتباه در نوشتن ترتیب حروف کلمات.

کد ۳) ضعف در تمیز دیداری: مشکل در ادراک ریزه‌کاری‌ها و جزئیات کلمه‌ی به‌خاطر سپرده‌شده.

کد ۴) ضعف در حافظه‌ی شنیداری: جا انداختن کلمات و حروف، به علت کندنویسی و به‌خاطر نسپردن کلمات در ذهن.

کد ۵) ضعف در حساسیت شنیداری: در تفکیک صداهایی با واج‌های بسیار نزدیک به هم.

کد ۶) بی‌دقتی: بی‌دقتی در نقطه‌گذاری، دندان، سرکج، تشدید، مَد و ...

کد ۷) مشکلات آموزشی: شامل « ربط، انواع شکل « و »، تنوین و همزه، جمع‌بستن صحیح با «ان-ات» و ...، به علت آموزش ناکافی و نادرست.

کد ۸) قرینه‌نویسی و وارونه‌نویسی: نوشتن صحیح کلمه، اما به صورت وارونه یا قرینه.

کد ۹) نارسا نویسی: به علت اشتباه در چرخش دست در نوشتن، ناهماهنگی چشم و حرکت دست، ضعف عضلات، اشتباه گرفتن مداد در دست و ...

جمله‌نویسی

تعریف جمله:

کوتاه‌ترین واحد کلام که دارای معنا و مفهوم مستقل باشد، جمله است و بیان مطلب به صورت شفاهی و کتبی، جز در قالب جمله، امکان‌پذیر نخواهد بود.

از نظر بیان شفاهی، کودکان قبل از آمدن به دبستان، با جمله، آشنا شده‌اند و در گفت‌وگوهای روزانه‌ی خود از جملات کامل و درست، استفاده می‌کنند و در مقابل، کسانی که دقت لازم را در بیان جملات و کاربرد صحیح کلمات ندارند، عکس‌العمل مناسب نشان می‌دهند. با این وجود، اگر کودکانی پیدا شوند که از این توانایی برخوردار نباشند، در دوره‌ی آمادگی که یکی از هدف‌های آن، تقویت گفتار و رفع مشکلات گویایی است و معلّم معمولاً پاسخ پرسش‌های خود را در قالب جملات صحیح، از آنان می‌خواهد، آموزش لازم را خواهند دید و زمانی که دانش‌آموزان به مرحله‌ی دوم آموزش خواندن (نشانه‌ها) قدم می‌گذارند، تا حد زیادی با ساختمان جمله، آشنا می‌شوند. تعداد کلمات سازنده‌ی جمله را می‌شمارند و حتی جملات درست را از نادرست تشخیص می‌دهند.

آموزش جمله نویسی:

نقش بنیادی جمله در آموزش زبان، که ذکر آن گذشت، ما را بر آن داشته که جمله‌نویسی

را به عنوان درس مستقلی در برنامه‌ی درسی پایه‌ی دوم بگنجانیم و در سال‌های بعد نیز هر جا لازم باشد در تکمیل و توسعه‌ی آن بکوشیم و زمینه را برای نوشتن انشاء فراهم آوریم. بنابراین با توجه به اهمیت موضوع، در این قسمت سعی می‌شود مراحل جمله‌نویسی به اختصار، ذکر شود تا همکاران محترم با آموزش آن‌ها دانش‌آموزان را در جهت درست گفتن و درست نوشتن، یاری دهند.

چند مورد رایج،
در مورد مراحل جمله‌نویسی:

۱. ساختن جمله با یک کلمه:

در این مرحله، آموزگار از دانش‌آموزان می‌خواهد مثلاً با کلمه‌ی «دبستان» جمله بسازند. در این قسمت، انتظار ما آن است که دانش‌آموزان کلماتی را که به نوعی با کلمه‌ی «دبستان»، ارتباط دارند، مانند: درس، کلاس، معلم، دفتر، کتاب و ... را به خاطر آورند و همراه با کلمه‌ی «دبستان»، در جمله، به کار برند. مثال: دانش‌آموزان، برای اجرای مراسم صبحگاه، در حیاط دبستان، صف می‌گیرند.

یادآوری ۱: تعداد کلمات جمله، باید متناسب با پایه‌ی تحصیلی دانش‌آموز باشد. اگر دانش‌آموز پایه‌ی اول، با کلمه‌ی «دبستان» جمله‌ی ۳ کلمه‌ای بسازد، پذیرفتنی است. اما از دانش‌آموزان پایه‌های بالاتر، انتظار داریم جملات طولانی‌تری بنویسند.

۲. تصویرخوانی:

از دانش‌آموزان خواسته می‌شود درباره‌ی تصویر، چند جمله بنویسند یا درک خود را از تصویر، بیان کنند.

۳. تکمیل جملات ناقص:

گاهی یک یا چند کلمه، از جمله، حذف شده که لازم است دانش‌آموزان با توجه به معنی کلی جمله، آن‌ها را بیابند و در جای خود قرار دهند.

۴. پاسخ دادن به یک جمله‌ی پرسشی ساده:

این پاسخ ممکن است یک کلمه یا به صورت جمله‌ی کاملی باشد. مثلاً دانش‌آموزان در پاسخ معلم که می‌پرسد: «پایتخت ترکیه کجاست؟» اول تنها به نوشتن کلمه‌ی «آنکارا» بسنده می‌کنند. دوم این که می‌نویسند: «پایتخت ترکیه، شهر آنکارا است.»

۵. ساختن جملات تشبیهی با یک یا دو کلمه:

با «برف» یا «کوه و استوار» یک جمله‌ی تشبیهی بنویسند.

۶. کاربرد یک کلمه در جملات فبری، پرسشی، امری و تعجبی.

فعالیت‌های زیر، به تقویت جمله‌نویسی دانش‌آموزان، کمک می‌کند:

(الف) نوشتن جملات زیبا در دروس دیگر هم مورد توجه قرار گیرد. مثلاً معلم از دانش‌آموزان بخواهد با کلمات دایره، مساوی، باقی‌مانده، مخلوط، جاذبه، میکروب، منطقه، آب و هوا، صادرات، قانون، آزادی، کشورگشایی، دفاع، هجرت، عبارت، کعبه و ... نیز جمله بسازند.

(ب) برگزاری مسابقات جمله‌نویسی و تشویق دانش‌آموزانی که زیباترین و طولانی‌ترین جمله را نوشته‌اند.

(ج) طرح پرسش‌هایی که دانش‌آموزان، ناچار باشند پاسخ را در قالب جمله، بیان کنند.

(د) انتخاب جملات زیبا از کتاب‌های غیردرسی، توسط دانش‌آموزان و خواندن آن‌ها در کلاس.

(ه) تشویق دانش‌آموزان به مطالعه‌ی کتب و نشریات آموزشی، با هدف تقویت خزان‌های لغات آنان.

موارد رایج ارزش‌یابی از
جمله‌نویسی:

۱. درستی جمله که شامل معنی و مفهوم و کاربرد قواعد دستور زبان می‌باشد.
۲. طولانی بودن جمله که در پایه‌های مختلف، فرق می‌کند و از حداقل، ۳ کلمه، در پایه‌ی اول، تا ۷ یا ۸ کلمه و بیشتر، در پایه‌های بالاتر، در تغییر است.
۳. بیان مطلب مهم و بارزش، درباره‌ی کلمه‌ی داده‌شده.
۴. ارتباط بیشتر اجزاء جمله، که در مثال بالا این ویژگی را در کلمات: آزادی، استقلال، میهن، هجوم، بیگانگان و دفاع، می‌بینیم.
۵. عدم تکرار که ذکر آن گذشت و معمولاً در نوشتن متن انشاء زیاد دیده می‌شود.
۶. کاربرد کلمه به عنوان رکن اصلی جمله.

درخواست

امید است با توجه به موضوعات مطروحه توانسته باشیم گام کوچکی در جهت آموزش بهتر در این پایه و کاستن دغدغه‌های همکاران گرامی و اولیای محترم برداریم. اذعان داریم که این کتاب بدون اشکال و کاستی نیست و انتظار می‌رود همکاران ارجمند و اساتید فن با ارائه‌ی نظرات کارشناسی و تخصصی با راهنمایی و تجارب ارزشمند خویش ما را مورد لطف قرار دهند.

سپاس و قدردانی

با امتنان بیکران از مساعدت‌های بی‌شائبه، توجه و همراهی همه‌ی عزیزانی که در به ثمر رسیدن این مجموعه ما را همراهی کردند و به ویژه خانواده‌های صبور و عزیزمان که در هموار نمودن این مسیر ما را یاری نمودند. از خداوند متعال برای همه‌ی بزرگواران سلامتی و شادی آرزو مندیم.

فهرست

- درس اول: محله‌ی ما ۱۳
- درس دوم: زنگ ورزش ۱۹
- درس سوم: آسمان آبی، طبیعت پاک ۲۷
- درس چهارم: آواز گنجشک ۳۷
- درس پنجم: بلدرچین و برزگر ۴۷
- درس ششم: فداکاران ۵۷
- درس هفتم: کار نیک ۶۵
- درس هشتم: پیراهن بهشتی ۷۳
- درس نهم: بوی نرگس ۸۱
- درس دهم: یار مهربان ۸۹
- درس یازدهم: نویسنده‌ی بزرگ ۹۷
- درس دوازدهم: ایران عزیز ۱۰۵
- درس سیزدهم: درس آزاد ۱۱۳
- درس چهاردهم: ایران آباد ۱۱۵
- درس پانزدهم: دریا ۱۲۳
- درس شانزدهم: اگر جنگل نباشد ۱۳۱
- درس هفدهم: چشم‌های آسمان ۱۳۹

